

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВНЗ «УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ**

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність: 032 «Історія та археологія»
Спеціалізації:

Медієвістика

***Історія України XVI–XXI ст. Релігійна культура ранньомодерної України
Історія Європи ранньомодерного та модерного часу***

Освітня програма: «Історія»
Освітньо-кваліфікаційний рівень: Магістр

Львів 2018

I. ВСТУП

Вступний іспит на магістерську програму за спеціальністю 032 «Історія та археологія», спеціалізації «Медієвістика», «Історія України XVI–XXI ст. Релігійна культура ранньомодерної України», «Історія Європи ранньомодерного та модерного часу» – це одна з форм перевірки вступників, що здійснюється екзаменаційною комісією перед початком навчального року.

Фахове випробування для вступу на програму підготовки магістра за спеціальністю 032 «Історія та археологія» відбувається у формі усного іспиту, під час якого вступник повинен продемонструвати знання джерел, історіографії та наративного матеріалу, відповідно до обраної спеціалізації, та вміння їх інтерпретувати.

Фахове випробування також покликане виявити обізнаність студента із сучасною науковою літературою, яка стосується дослідницьких зацікавлень претендента, а також оцінити дослідницькі здібності та зрілість вибору майбутнього магістранта.

Програма вступного іспиту на магістерську програму за спеціальністю 032 «Історія та археологія» містить три блоки тем, що відповідають вказаним вище спеціалізаціям.

До кола обговорюваних під час фахового випробування питань також може бути включено попередню дослідницьку проблематику вступника (дипломна робота, виконана у попередньому навчальному закладі, остання курсова робота чи опублікована наукова стаття).

Результати фахового випробування фіксуються в екзаменаційній відомості за підписом декана та викладачів, які проводили випробування. Програму фахового випробування для вступу на магістерську програму за спеціальністю 032 «Історія та археологія» затверджено на засіданні Вченої ради Гуманітарного факультету ВНЗ «Український католицький університет».

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МЕДІВІСТИКА

Історія України: Середньовіччя

- Тема 1.** Періодизація давньої історії України. Середньовіччя та феодалізм в українському прочитанні.
- Тема 2.** Утворення і розвиток Руської держави. Поширення християнства на Русі. Зміцнення Руської держави в XI ст. «Руська правда», її структура та основний зміст. Церква, культура і писемність.
- Тема 3.** Русь під знаком візантійської цивілізації. Русь і степ. Монголо-татарські завоювання.
- Тема 4.** Галицько-Волинська держава в системі політичних відносин у Центральній-Східній Європі. Культура «галицького ренесансу». Галицька земля у XV ст. Волинська та Київська землі у XV ст., ліквідація удільної системи на руських землях. Боротьба між ВКЛ та Польським Королівством за Поділля. Реформи 60-х рр. XVI ст., Другий Литовський Статут.
- Тема 5.** Історіографія Княжої доби. Схід і Захід в українському прочитанні.
- Тема 6.** Галицькі землі у складі Польської Корони: адміністративний та економічний розвиток.
- Тема 7.** Експансія Литви на руські землі. Адміністративна і судова система руських земель у складі Великого князівства Литовського. Назва і самоназва «Україна».
- Тема 8.** Православна Церква у XIV–XV ст. Унійні змагання XV–XVI ст.
- Тема 9.** «Устава на волоки» та її роль для економічного розвитку руських земель.
- Тема 10.** Люблінська унія та її значення для України. Початки формування «старожитного народу руського».
- Тема 11.** Генеза українського козацтва. Створення перших козацьких реєстрів та роль козацького фактора у зовнішній політиці Речі Посполитої. Реформація та Контрреформація на руських землях.
- Тема 12.** Підготовка, укладання та наслідки Берестейської унії.

Історія середньовічного Заходу

- Тема 13.** Пізня Римська імперія. Реформи Діоклетіана та Константина Великого. Розвиток християнської Церкви. Падіння Західної Римської імперії.
- Тема 14.** Середньовіччя в історії Заходу. Різні підходи до хронології епохи Середньовіччя.
- Тема 15.** Впливи римської культурної традиції на цивілізацію середньовічного Заходу. «Велике переселення народів». Варварські королівства Західної Європи. Піднесення папства. Місіонерська діяльність.
- Тема 16.** Франкська держава: етапи розвитку. Утворення імперії Каролінгів. Каролінгське відродження. Нащадки Карла Великого і розпад імперії.
- Тема 17.** Криза та зміни у пост-каролінгській Європі X–XI ст. Формування феодального суспільства. Його структура.
- Тема 18.** Утвердження династії Капетингів. Норманські завоювання. Формування королівських держав у Франції та Англії. Утворення Священної Римської імперії. Імперія і папство. Реформи Григорія VII. Реконкіста. Хрестові походи: причини й наслідки.
- Тема 19.** Виникнення і розвиток середньовічних міст. Міські привілеї й міське право. Цеховий устрій.
- Тема 20.** Церква та її організації в Західній Європі. Посилення папства в XII–XIII ст. Реформи монашества і нові чернечі ордени. Єретичні рухи. Інквізиція. Вплив церкви на середньовічну культуру. Культурний та інтелектуальний ренесанс XII ст. Схоластика та виникнення університетів.

Тема 21. Станові привілеї і станові монархії пізнього середньовіччя. Золота Булла Карла IV. Столітня війна. Завершення політичного об'єднання Франції. Велика Хартія вольностей. Громадянські війни в Англії другої половини XIII ст. Утворення англійського парламенту.

Тема 22. Італійські міста-держави Північної та Середньої Італії в XIII–XV ст. Криза папства в XIV–XV ст. і шляхи її розв'язання. Раннє Відродження і гуманізм в Італії.

Історія Візантійської імперії

Тема 23. Хронологічні та географічні межі Візантійської імперії. Основні риси політичного розвитку Візантійської імперії у передвізантійський період (IV–VI ст.). Константин Великий та його династія. Від Теодосія до Юстиніана. Завоювання в Італії VI ст. Реформи Іраклія. Церковні собори, їх рішення і значення.

Тема 24. Темні віки в історії Візантії. Візантія і арабський світ. Іконоборство. Македонська династія. «Македонський ренесанс». Сельджуки в Малій Азії. Зміни у візантійській культурі в XI–XII ст. Четвертий Хрестовий похід і розгром Константинополя.

Тема 25. Пізньовізантійський період. Нікейська держава. Відвоювання Константинополя. Криза і громадянські війни. Виникнення Османської імперії. Флорентійська унія. Падіння Константинополя.

Тема 26. «Візантія після Візантії». Грецька колонія у Венеції. Візантійська культурна і духовна спадщина в середньовічному, ранньомодерному і новочасному світі. Візантійські елементи в українській культурі.

Тема 27. Феномен візантійської культури. Церква і монастицизм. Симфонія церкви і держави. Велика схизма. Візантія і сусідні народи. Місіонерство. Принципи й засади візантійської дипломатії. Культурне і духовне життя. Стили й жанри візантійської літератури. Сучасні дискусії про оригінальність візантійської культури.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ XVI–XXI СТОЛІТЬ.

РЕЛІГІЙНА КУЛЬТУРА РАННЬОМОДЕРНОЇ УКРАЇНИ

Тема 1. Періодизація нової та новітньої історії України.

Тема 2. Українські землі в складі Речі Посполитої (1569–1648 рр.).

Тема 3. Православ'я в Україні другої половини XVI – XVIII ст.

Тема 4. Берестейська унія 1596 р. Унійна церква в Україні XVII–XVIII ст.

Тема 5. Правобережна Україна від середини XVII до кінця XVIII ст.

Тема 6. Гетьманська Україна (1648 – кінець XVIII ст.).

Тема 7. Релігійна культура в ранньомодерній Україні.

Тема 8. Українські землі в складі Російської імперії (кінець XVIII ст. – 1914 р.).

Тема 9. Українські землі в імперії Габсбургів (кінець XVIII ст. – 1914 р.).

Тема 10. Православна та Греко-католицька церкви в добу націоналізації релігії (XIX – початок XX ст.).

Тема 11. Україна в період Першої світової війни та національно-визвольних змагань (1914–1921 рр.).

Тема 12. Радянська Україна та західноукраїнські землі в 1921–1939 рр.

Тема 13. Митрополит Андрей Шептицький та Українська Греко-католицька церква (1900–1946 рр.).

Тема 14. Україна під час Другої світової війни.

Тема 15. УРСР у 1945–1985 рр.

Тема 16. Релігійне життя в Україні в добу атеїзму.

Тема 17. Боротьба за незалежність. Сучасна історія України (1985–2015 рр.).

ІСТОРІЯ ЄВРОПИ РАННЬОМОДЕРНОГО ТА МОДЕРНОГО ЧАСУ

Історія нового часу

Тема 1. Поняття нового часу, основні напрямки й етапи модернізації, географічні і хронологічні межі модерності, ранньомодерний час, співвідношення понять «модерність» і «капіталізм».

Тема 2. Виникнення соціокультурного феномену «Європа». Зміна цивілізаційної ролі Півночі та Півдня в модерний період, історикокультурне зонування Європи на Західну, Східну та Центральну, історіографічні дискусії щодо меж та ліній великих соціокультурних поділів всередині Європи.

Тема 3. Великі географічні відкриття чи зустріч європейської та месоамериканської цивілізацій? Причини, напрямки, етапи, учасники, наслідки поширення європейської цивілізації на інші континенти. Роль колонізації у процесах модернізації Європи.

Тема 4. Реформація та Контрреформація. Соціальні контексти, діячі, основні богословські доктрини, релігійні війни. Національні особливості реформаційних (Нідерланди, Франція, Швейцарія, Англія, Шотландія, Річ Посполита), і контрреформаційних процесів (Іспанія, Франція, Річ Посполита).

Тема 5. Універсальна модель абсолютної монархії й її локальні втілення (Франція, Англія, Іспанія, Росія). Історіографічна дискусія про ідеальний тип абсолютної монархії. Міф про абсолютизм. Освічений абсолютизм та його локальні версії (порівняння австрійського та російського прикладів).

Тема 6. Трансформація держав Габсбургів у Австрійську імперію XVII–XIX ст. Причини, етапи, механізми державної консолідації. Творці Габсбурзького абсолютизму. Австро-Угорський дуалізм і його законодавчі засади. Історіографічна дискусія щодо ролі Габсбурзького простору в процесі цивілізування Східної Європи.

Тема 7. Перша Річ Посполита: утворення, головні етапи еволюції, суспільний та політичний устрій, мозаїка етнічних культур, причини занепаду та знищення. Історіографічна дискусія про рівень свобод і толерантності у рамках річпосполитського простору.

Тема 8. Соціальна модернізація ранньомодерної Європи: від міжстанової дифузії до формування нового дворянства. Утворення буржуазного прошарку та пролетаріату. Ідеології консерватизму, лібералізму, соціалізму. Соціальні реформи 19 ст. (приклад реформ Бісмарка та його наступників у Німецькій імперії). Європейський рух за громадянські права XIX ст. (приклад Англії). Модернізація громадянської свідомості європейців (приклад Франції – порівняльний аналіз конституцій XIX ст.).

Тема 9. Французька революція 1789–1814 рр. Причин, головні етапи (народні повстання), діячі, програми сил, головні документи (Декларація прав людини та громадянина. Конституція 1791 р., соціальне законодавство, закон про революційний трибунал, закон про максимум, закон про підозрілих), наслідки. Історіографічні дискусії щодо періодизації революції, її соціальні підґрунтя та характер, терор, церковну та зовнішню політику. Кодекс Наполеона. Роль «Великої імперії» у модернізації Європи.

Тема 10. Ідейні та соціокультурні координати європейського простору в добу Просвітництва: Зародження просвітницького руху в Англії, енциклопедичне втілення явища у Франції (приклади Монтеск'є, Руссо, Вольтера, Дідро), впливи на Східну Європу. Історіографічні дискусії щодо впливу філософії просвітництва на модернізацію свідомості європейців.

Тема 11. Консолідація національних держав: порівняльні приклади Італії та Німеччини. Ідейні та політичні дискусії щодо шляхів національного об'єднання у Німеччині (аналіз мемуарів Бісмарка). Суперництво радикально-демократичних і ліберальних тенденцій в італійському

Рісорджіменто (Мадзіні, Джоберті, Кавур). Національне питання у Австро-Угорщині (приклад Галичини) та Росії (приклад західних окраїн).

Тема 12. Економічна модернізація Європи: прогрес наукових знань і технологій виробництва, утворення мануфактур, індустріалізація, осучаснення транспортної мережі, засобів зв'язку, урбанізація, інтенсифікація торговельних обмінів, цикли економічного розвитку, революція цін та інфляція, політика протекціонізму, митні війни.

Історія новітнього часу

Тема 13. Поняття новітнього часу, його географічні та хронологічні межі, дискусії в історіографії щодо критеріїв визначення сучасності.

Тема 14. Трансформація поняття Схід і Захід у історії Європи новітнього часу. Концепт Центрально-Східна Європа й історіографічні дискусії щодо нього. Сучасне розуміння Європи. Історіографічна дискусія щодо проміжного становища України між Сходом і Заходом.

Тема 15. Вплив Першої світової війни на трансформацію суспільних відносин і державних організацій в Європі. Крах великих імперій (Росія, Австро-Угорщина, Німецька імперія), криза колоніальної системи (приклад Британської імперії), утворення нових національних держав (Друга Річ Посполита, Королівство СХС, Чехословацька республіка, Ірландія) та продовження національних конфліктів у рамках нових утворень.

Тема 16. Утворення і розвиток тоталітарної системи радянського типу. Ідеологія і практика більшовизму від Жовтневого перевороту 1917 р. до утвердження диктатури Сталіна в 1930-х рр.

Тема 17. Італійський фашизм, німецький націонал-соціалізм, іспанський франкізм: порівняльний аналіз соціальних контекстів й змісту ідей інтегрального націоналізму в Європі міжвоєнного періоду.

Тема 18. Друга світова війна: причини, етапи боротьби, міжнародні коаліції, головні геополітичні наслідки. Історіографічні дискусії щодо ролі війни в сучасній європейській історії.

Тема 19. Європа на захід від «залізної завіси»: політична та економічна стабілізація після II світової війни; «холодна війна»; будівництво держави «загального добробуту»; крах європейських колоніальних імперій; «нові» суспільні рухи 60–70-х років; неоконсервативна хвиля 70–80-х років ХХ ст. «Нове індустріальне суспільство».

Тема 20. Європа на схід від «залізної завіси»: політичний режим у СРСР у період після II світової війни; репресії; політико-ідеологічний диктат СРСР в країнах Центрально-Східної Європи; зовнішньополітична доктрина радянського керівництва у період «холодної війни»; десталінізація; особливості соціально-економічного та політичного розвитку 1960–80-х рр.; перебудова, розпад СРСР та світової соціалістичної системи.

Тема 21. Сучасний Євросоюз: процеси економічної та політичної інтеграції у Західній Європі після Другої світової війни (причини, цілі, суперечності та компроміси); процес розширення у 70-х рр. ХХ – початку ХХІ ст.; Маастрихтський договір; проблеми і кризи в розвитку ЄС на сучасному етапі; євроскептицизм.

Тема 22. Міжнародні відносини: Версальсько-Вашингтонська система та її суперечності; складання біполярної системи міжнародних відносин після Другої світової війни; найбільші міжнародні кризи та конфлікти; розстановка політичних сил у сучасному світі; ООН та її діяльність у другій половині ХХ ст.; глобальні проблеми людства.

ІІІ. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

МЕДІЄВІСТИКА

1. Поняття середньовіччя та феодалізму в історіографії історії України. Визначення і періодизація.
2. Історіографія Княжої доби. Поняття «Схід» і «Захід» з української перспективи.
3. Суспільство Русі за «Руською Правдою».
4. Образ князя Володимира Святославовича в літописах та творах оригінального письменства.
5. Церква, культура і писемність Київської Русі.
6. Західний вектор політики Данила Галицького. Папство і Галичина в XIII ст.
7. Русь і степ. Татарський фактор в історії Русі.
8. Русь під знаком візантійської цивілізації.
9. Галицькі землі у складі Польської Корони: адміністративний та економічний розвиток.
10. Експансія Литви на руські землі. Адміністративна і судова система руських земель у складі Великого князівства Литовського.
11. Поняття «середні віки», географічні та хронологічні межі середньовічного Заходу.
12. Церква в XI ст. Реформи Григорія VII.
13. Історія Хрестових походів, їх передумови і наслідки.
14. Середньовічний університет як суспільна структура й осередок інтелектуальної культури.
15. Розвиток міст та міське суспільство на Заході у XI–XV ст.
16. Сеньйори та селяни у середні віки. Середньовічний манор.
17. Соціально-правовий лад франків за Салічним законом. Варварські закони.
18. Формування, розквіт та занепад Каролінгської імперії у VIII–IX ст.
19. Феномен готики і готичного мистецтва у середньовічній культурі.
20. Культурний та інтелектуальний ренесанс Західної Європи в XII–XIII ст.
21. Пізня античність і рання Візантія. Проблема перервності/неперервності римської історії.
22. Імператор Юстиніан I та його епоха у світлі творів Прокопія Кесарійського.
23. «Темні віки» Візантії. Причини та наслідки іконоборства.
24. Візантія і виклики арабського світу.
25. Політичний і культурний розвиток Візантійської імперії в епоху Македонської династії. «Македонський ренесанс».
26. Четвертий хрестовий похід очима очевидців в сучасній історіографії.
27. Епоха правління Палеологів і падіння Візантійської імперії. «Палеологівський ренесанс».
28. «Візантія після Візантії». Візантійська культура поствізантійської доби.
29. Церква у Візантії. Монашество. Місіонерство. Релігійна культура.
30. Феномен візантійської культури. Сучасні дискусії про оригінальність візантійської культури.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ XVI–XXI СТОЛІТЬ.

РЕЛІГІЙНА КУЛЬТУРА РАНЬМОДЕРНОЇ УКРАЇНИ

1. Проблеми періодизації нової та новітньої історії України.
2. Українська шляхта XVI–XVIII ст.: еволюція стану, структура і суспільна роль.
3. Міста і міщанство в Україні в XVI – першій половині XVII ст.
4. Берестейська унія 1596 р. та її наслідки.
5. Поділена Київська митрополія: православ'я та унія в Україні впродовж XVII ст.
6. Реформація та католицька Контрреформація в Україні.
7. Церковні братства та їх роль у релігійному і культурному житті.

8. Козацька держава Богдана Хмельницького. Переяславська угода 1654 р. та її оцінки в історіографії.
9. Політичний і правовий статус Гетьманщини другої половини XVII–XVIII ст.
10. Українські землі у складі Речі Посполитої XVII–XVIII ст.: релігійне та суспільно-культурне життя.
11. Полтавська битва та її наслідки для України.
12. Постать Івана Мазепи в історіографії.
13. Місце Запорозької Січі в політичній та військовій системі Гетьманату, Речі Посполитої та Російської імперії.
14. Приєднання Київської митрополії до Московського патріархату в 1686 р.: соціокультурні, політичні та релігійні наслідки.
15. Ренесанс та Бароко в українських землях.
16. Просвітництво та романтизм в Україні. Роль історичних знань у формуванні національної свідомості.
17. Основні тенденції імперської політики Росії та Австро-Угорщини щодо українських земель у XIX – на початку XX ст.
18. Українські землі під час революції 1848–1849 рр. («Весни народів»).
19. Польсько-українські взаємини в Галичині другої половини XIX – початку XX ст.
20. Український громадсько-політичний рух на Наддніпрянщині у другій половині XIX – на початку XX ст.
21. Греко-католицька церква та український національно-просвітницький рух у Галичині в XIX – на початку XX ст.
22. Етносоціальний склад населення України у другій половині XIX – першій третині XX ст.: структура і трансформації.
23. Українська революція: хронологічні межі і періодизація.
24. Український націонал-комунізм та політика українізації в УРСР.
25. Політичне життя в Західній Україні 1920–30-х рр.
26. Митрополит Андрей Шептицький та його духовна й інтелектуальна спадщина.
27. Голодомор і Голокост в Україні.
28. Український визвольний рух у 20–50-х рр. XX ст. Історіографічні дискусії про ОУН та УПА.
29. Встановлення радянського режиму в Західній Україні. Ліквідація Української Греко-католицької церкви радянським режимом.
30. Українські «шістдесятники» та правозахисний рух 70–80-х рр. XX ст.
31. Проголошення незалежності України та соціально-політичні трансформації 1990-х рр.

ІСТОРІЯ ЄВРОПИ РАННЬОМОДЕРНОГО ТА МОДЕРНОГО ЧАСУ

1. Реформація: загальна характеристика соціального явища та його регіональних адаптацій.
2. Колоніальні імперії у XVI–XIX ст.
3. Релігійні війни XVI–XVII ст.
4. Абсолютна монархія: загальна характеристика соціального явища та його регіональних адаптацій.
5. Великий бунт чи революція? Суспільно-політична ситуація в Англії у середині XVII ст. та її наслідки. «Славетна революція».
6. Французьке Просвітництво.
7. Причини, періодизація та головні події Великої Французької революції.
8. Франція і Європа в добу наполеонівських війн.

9. Еволюція громадянського суспільства в Англії у ХІХ ст.
10. Еволюція громадянського суспільства у Франції в ХІХ ст.
11. Політичний та суспільний устрій Речі Посполитої 1569–1795 рр.
12. Монархія Габсбургів у 1867–1914 рр.: еволюція устрою та національні відносини.
13. Інтеграція Галичини у імперію Габсбургів (1772–1867 рр.)
14. Італійське Рісорджіменто.
15. Національне об'єднання Німеччини.
16. Генеза Першої світової війни у міжнародних відносинах 1871–1914 рр.
17. Перша світова війна.
18. Основні тенденції соціально-економічного та політичного розвитку країн Західної Європи та Північної Америки у ХХ ст.
19. Місце Центрально-Східної Європи у політиці країн Заходу після 1945 р.
20. Розпад імперії Габсбургів та нові слов'янські держави на її теренах у міжвоєнний період (1918–1939).
21. Еволюція національної політики радянського режиму у 20–30-х рр. ХХ ст.
22. Загальні риси та національні особливості тоталітарних режимів у країнах Західної та Центральної Європи у 30-х рр. ХХ ст.
23. Суть та історичне значення Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.
24. Масові соціальні протести 60-х років ХХ ст.: причини та наслідки.
25. Консервативний поворот у західному суспільстві 70–80-х років ХХ ст.: причини та наслідки.
26. Країни Центрально-Східної Європи 80-х роках ХХ ст.: спроби побудови «демократичного соціалізму».
27. Основні етапи євроінтеграції, структура ЄС та основи його діяльності.
28. Міжнародні кризи після другої світової війни та політика розрядки міжнародної напруженості у 60–70-і роки ХХ ст.
29. Глобальні проблеми світового співтовариства на початку ХХІ ст.
30. Росія як багатонаціональна держава: етапи формування, імперська вертикаль та периферія.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Згідно з Правилами прийому на магістерську програму за спеціальністю 032 «Історія та археологія», максимальна кількість балів з фахового випробування складає 200.

Оцінка *«відмінно»* (181–200 балів) виставляється, якщо вступник:

- виявляє виняткові здібності щодо засвоєння та володіння проблематикою обраної спеціалізації;
- виявляє глибинне знайомство та непересічне розуміння основної бібліографії, зумів освоїти не тільки основну літературу, але й добре орієнтується в допоміжній літературі з даної проблематики;
- вміє органічно поєднати навики, здобуті внаслідок опрацювання текстів, з отриманими теоретичними знаннями;
- виявляє творчий підхід до засвоєння і до презентації набутих знань з предмету;
- чітко, лаконічно, логічно послідовно відповідає на поставлені питання.

Оцінка *«добре»* (151–180 балів) виставляється, якщо вступник:

- виявляє непересічні чи хороші здібності щодо засвоєння та володіння проблематикою обраної спеціалізації;
- виявляє ґрунтовне знайомство та розуміння основної бібліографії, однак лише поверхово орієнтується у допоміжній літературі;
- виявляє переважно творчий підхід до засвоєння і до презентації набутих знань, вільно володіє тематикою обраної спеціалізації, однак обмежується лише базовими знаннями і не виявляє прагнення пізнати більше, ніж це передбачено в рамках орієнтації в проблематиці спеціалізації на підставовому рівні;
- дає аргументовані відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні неточності.

Оцінка *«задовільно»* (110–150 балів) виставляється, якщо вступник:

- виявляє пересічні чи слабкі здібності щодо засвоєння та володіння проблематикою обраної спеціалізації;
- виявляє поверхове знайомство та розуміння лише основної бібліографії і майже не вміє поєднати навики, здобуті внаслідок самостійного опрацювання текстів, з отриманими теоретичними знаннями, зовсім не орієнтується у допоміжній літературі;
- майже не виявляє творчого підходу до засвоєння і до презентації набутих знань, хоч більш-менш володіє проблематикою спеціалізації;
- переважно опирається у своїх міркуваннях на повторення думок автора, а не переосмислює їх для себе самого, тому його відповіді в основному мають шаблонний характер і не відображають самостійного розуміння теми;
- виявляє посередні здібності щодо засвоєння та володіння проблематикою спеціалізації;
- викладає матеріал неточно або мало аргументовано, з порушенням логічної послідовності.

Оцінка *«незадовільно»* (109 і менше балів) виставляється, якщо вступник:

- виявляє слабкі здібності щодо засвоєння та володіння проблематикою обраної спеціалізації, спроможний висвітлити лише окремі аспекти;
- не орієнтується в основній бібліографії;
- викладає матеріал дуже поверхово, коротко і з суттєвими помилками, що свідчить про поспішну несистематичну підготовку;

- виявляє слабкі здібності і незнання значної частини проблематики спеціалізації або відсутність знань з предмету;
- виявляє неспроможність відповісти на поставлені питання.

В. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

МЕДІЄВІСТИКА

Основна

- Войтович Л. та ін. *Історія Візантії. Вступ до візантиністики*. Львів, 2011.
- Войтович Л., Козак Н., Овсінський Ю., Чорний М. *Medium aevum: Середні віки*. Львів, 2010.
- Гуревич А.Я., Харитонович, Д.Э. *История средних веков*. Москва, 1995.
- Зайбт Ф. *Блиск і вбогість Середньовіччя: Історія з початком і кінцем*. Львів, 2010.
- Котляр М. *Галицько-Волинська Русь*. Київ, 1998.
- Крип'якевич І. *Галицько-Волинське князівство*. Львів, 1999.
- Культура Византии*, в 3 томах / Под ред. З. Удальцова. Москва, 1984–1991.
- Оксфордское руководство по византистике* / Под ред. Э. Джеффрис, Дж. Хэлрон, Р. Кормак, вып. 1. Харьков, 2014.
- Острогорський Г. *Історія Візантії*. Львів, 2002.
- Толочко П., Толочко О. *Київська Русь*. Київ, 1996.
- Яковенко Н. *Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України*. Київ, 2006.
- Русина О. *Україна під татарами і Литвою* [=Україна крізь віки, 6]. Київ, 1998.
- Зашкільняк Л., Крикун М. *Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів*. Львів, 2002.
- Oxford Dictionary of Byzantium*, vol. 3. Oxford, 1991.

Допоміжна

- Ададуров В. *Історія Франції: королівська держава та створення нації (від початків до кінця XVIII ст.)*. Львів, 2002.
- Брайчевський М. *Утвердження християнства на Русі*. Київ, 1988.
- Васильев А. *История Византийской империи*, т. 1–2. Санкт-Петербург, 2000.
- Возняк М. *Історія української літератури*, в 2-х томах, т. 1 Львів, 1992.
- Войтович Л. *Князівські династії Східної Європи (кінець IX початок XVI ст.): Склад, суспільна і політична роль*. Львів, 2000.
- Войтович Л. *Удільні князівства Рюриковичів і Гедиміновичів у XII–XVI ст.* Львів, 1996.
- Грушевський М. *Нарис історії Київської землі від смерті Ярослава до кінця XIV сторіччя*. Київ, 1991.
- Гумилев Л. *От Руси до России*. Санкт-Петербург, 1992.
- Давня історія України*, у 3-х т. Київ, 1997–1998.
- Дашкевич Я. Україна на межі між Сходом і Заходом (XIV–XVIII ст.) // *Записки НТШ*, т. 222: *Праці історико-філософської секції*. Львів, 1991. С. 28–44.
- Дейвіс Н. *Європа. Історія*. Київ, 2000.
- История средних веков*, в 2-х т. Москва, 2000.
- Іналджик Г. *Османська імперія: Класична доба. 1300–1600*. Київ, 1998.
- Ісаєвич Я. Середньовіччя загальноєвропейське і українське: визначення і періодизація // *Княжа доба: історія та культура*: Зб. наук. праць. Львів, 2005. Вип. 1. С. 3–12.
- Історія української культури*, т. 2: *Українська культура XIII — першої пол. XVII ст.* / ред. Я. Ісаєвича. Київ, 2001.
- Каждан А. П. *Византийская культура (X–XII вв.)*. Санкт-Петербург, 1999.
- Котляр М. *Данило Галицький*. Київ, 1979.
- Ле Гофф Ж. *Рождение Европы*. Санкт-Петербург, 2007.
- Ле Гофф Ж. *Средньовічна уява*. Львів, 2007.
- Ле Гофф Ж. *Цивілізація середньовічного Запада*. Москва 1992.

- Лінч Дж. *Середньовічна Церква*. Київ, 1994.
- Медведев И. П. *Византийский гуманизм XIV–XV вв.* Санкт-Петербург, 1997.
- Ричка В. *Церква Київської Русі (соціальний та етнокультурний аспект)*. Київ, 1997.
- Скочиляс І. *Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII століть: Організаційна структура та правовий статус*. Львів, 2010.
- Сорочан С. Б. *Византия: парадигмы быта, сознания и культуры*. Харьков, 2011.
- Ульяновський В. *Історія Церкви та релігійної думки в Україні*, кн. 1–3. Київ, 1994.
- Хрестоматія з історії України литовсько-польської доби* / упоряд. Т. Гошко. Львів, 2011.
- Шевченко І. *Україна між Сходом і Заходом: Нариси історії культури до початку XVIII ст.* Львів, 2001.
- Яковенко Н. Вибір імені *versus* вибір шляху: Назви української території між кінцем XVI — кінцем XVII ст. // Яковенко Н. *Дзеркала ідентичності: Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI — початку XVIII століття*. Київ, 2012. С. 9–43.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ XVI–XXI СТОЛІТЬ. РЕЛІГІЙНА КУЛЬТУРА РАННЬОМОДЕРНОЇ УКРАЇНИ

Основна

- Грицак Я. *Нарис історії України: Формування модерної української нації XIX–XX ст.* Київ, 1996.
- Касьянов Г. *Україна 1991–2007: нариси новітньої історії*. Київ, 2008.
- Новітня історія України, 1900–2000* / А.Г. Слюсаренко та ін. Київ, 2002.
- Хрестоматія з історії України литовсько-польської доби* / Упоряд. Т. Гошко. Львів, 2011.
- Яковенко Н. *Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України*. Київ, 2006.

Допоміжна

- Баран В. *Україна: новітня історія (1945–1991 рр.)*. Львів, 1992.
- Бовуа Д. *Битва за землю в Україні, 1863–1914: поляки в соціо-етнічних конфліктах*. Київ, 1998.
- Богачевська-Хом'як М. *Білим по білому: жінки в громадському житті України, 1884–1939*. Київ, 1995.
- Боцюрків Б. *Українська Греко-Католицька Церква і Радянська держава (1939–1950)*. Львів, 2005.
- Верстюк В. *Українська Центральна Рада*. Навчальний посібник. Київ, 1997.
- Горобець В. *“Волимо царя східного...”: Український Гетьманат та російська династія до і після Перяслава*. Київ, 2008.
- Гошко Т. *Нариси з історії магдебурзького права в Україні (XIV – початок XVII ст.)*. Львів, 2002.
- Грицак Я. *Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856–1886)*. Київ, 2006.
- Гудзяк Б. *Криза і реформа: Київська митрополія, Царгородський патріархат і генеза Берестейської унії*. Львів, 2000.
- Зайцев О. *Український інтегральний націоналізм, (1920-1930-ті роки): нариси інтелектуальної історії*. Київ, 2013.
- Зашкільняк Л., Крикун М. *Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів*. Львів, 2002.
- Когут З. *Російський централізм і українська автономія. Ліквідація Гетьманщини, 1760–1830*. Київ, 1996.
- Конквест Р. *Жнива скорботи: Радянська колективізація і голодомор*. Київ, 1993.
- Кравченко Б. *Соціальні зміни і національна свідомість в Україні XX ст.* Київ, 1997.

- Кравченко В. *Нариси з української історіографії епохи Відродження (друга половина XVIII – середина XIX ст.)*. Харків, 1996.
- Кульчицький С. *Голодомор 1932–1933 рр. як геноцид : труднощі усвідомлення*. Київ, 2008.
- Кульчицький С. *Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919–1928)*. Київ, 1996.
- Кульчицький С.В. *Україна між двома війнами (1921–1939 рр.)*. Київ, 1999. (Україна крізь віки. Т. 11).
- Куромія Г. *Свобода і терор у Донбасі. Українсько-російське прикордоння, 1870–1990-і роки*. Київ, 2002.
- Лисяк-Рудницький І. *Історичні есе: В 2-х тт. Т. 2*. Київ, 1994.
- Плохій С. *Великий переділ : незвичайна історія Михайла Грушевського*. Київ, 2011.
- Плохій С. *Козацький міф: історія та націєтворення в епоху імперій*. Київ, 2013.
- Плохій С. *Походження слов'янських націй: домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі*. Київ, 2015.
- Політична історія України. XX століття: У 6 т.* Київ, 2002–2003.
- Скочилас І. *Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII століть: Організаційна структура та правовий статус*. Львів, 2010.
- Снайдер Т. *Криваві землі : Європа поміж Гітлером та Сталіним*. Київ, 2011.
- Тисяча років української суспільно-політичної думки. Т. III–IX*. Київ, 2001.
- Україна у XX столітті: Збірник документів і матеріалів (1900–2000) / Упоряд. А.Г. Слюсаренко та ін.* Київ, 2000.
- Ульяновський В. *Історія Церкви та релігійної думки в Україні*, кн. 2–3. Київ, 1994.
- Шевченко І. *Україна між Сходом і Заходом: Нариси історії культури до початку XVIII ст.* Львів, 2001.
- Яковенко Н. *Українська шляхта з кінця XIV – до середини XVII ст.: Волинь і Центральна Україна*. Київ, 2008.
- Яковенко Н. *Дзеркала ідентичності: Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI – початку XVIII століття*. Київ, 2012.
- Himka J.P. *Galician Villagers and the Ukrainian National Movement in the Nineteenth Century*. Edmonton, 1988.
- Mace J. *Communism and the Dilemmas of National Liberation. National Communism in Soviet Ukraine, 1918–1933*. Cambridge, Mass., 1983.
- Saunders D. *The Ukrainian Impact on Russian Culture, 1750–1850*. Edmonton, 1985.
- Skinner B. *The Western Front of the Eastern Church: Uniate and Orthodox Conflict in 18th Century Poland, Ukraine, Belarus, and Russia*. DeKalb, 2009.
- Wolff L. *The Idea of Galicia. History and Fantasy in Habsburg Political Culture*. Stanford, 2010.

ІСТОРІЯ ЄВРОПИ РАННЬОМОДЕРНОГО ТА МОДЕРНОГО ЧАСУ

Основна

- Ададуров В. *Історія Франції: Королівська держава та створення нації (до кінця XVIII ст.)*. Львів, 2002.
- Дюпон-Мельниченко Ж.-Б., Ададуров В. *Французька історіографія XX ст.* Львів, 2001.
- Бураков Ю., Питльована Л. *Нариси історії Англії нового часу*. Львів, 2003.
- Газін В.П., Копилов А.О. *Новітня історія країн Європи та Америки. 1945–2002*. Київ, 2004.
- Дюрозель Ж.-Б. *Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів / Пер. з фр.* Київ, 1995.
- Зашкільняк Л.О., Крикун М. Г. *Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів*. Львів, 2002.
- История России: В 2-х т. / Под ред. А. Н. Сахарова*. Москва, 2003.

Іваницька О.П. *Новітня історія країн Європи та Америки (1918–1945)*: Навч. посібник. Київ, 2001.

Іваницька О.П. *Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002)*: Навч. посібник. Вінниця, 2003.

Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій / За ред. В. І. Ярового. Київ, 2001.

Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л. Зашкільняка. Львів, 2001.

Кальвокоресси П. *Мировая политика после 1945 года* / Пер. с англ. В 2 кн. Москва, 2000.

Новая история стран Европы и Америки: В 2-х т. Москва, 1998.

Новейшая история стран Европы и Америки, XX век. В 2-х ч. / Под ред. А.М. Родригеса, М.В. Пономарева. Ч. 1,2. Москва, 2003.

Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки, 1918–1945 рр. / за ред. М. Швагуляка. Львів, 2005.

Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 – початок XXI ст.) / за ред. М. Швагуляка. Львів, 2011.

Орлова Т.В. *Історія сучасного світу*. Київ, 2006.

Питльована Л. *Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки: міжнародні відносини*: Навчальний посібник. Львів, 2008.

Цьолнер Б. *Історія Австрії* / пер. з нім. Львів, 2003.

Допоміжна

Барг М.А. *Великая английская революция в портретах ее деятелей*. Москва, 1991.

Богатуров А.Д., Аверков В.В. *История международных отношений. 1945–2008*. Москва, 2010.

Брендлер Г. *Мартин Лютер: телогія и революція* / Пер. с нем, Москва, 2000.

Бродель Ф. *Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV–XVIII ст.* / Пер. з фр. Т. 1–3. Київ, 1998.

Вандич П. *Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від середньовіччя до сьогодення* / Пер. з поль. Київ, 2004.

Історія Центрально-Східної Європи / За ред. Л. Зашкільняка. Львів, 2001.

Дейвіс Н. *Європа. Історія* / Пер. з англ. Київ, 2001.

История Великобритании / Под ред. К. Моргана / пер. с англ. Москва, 2008.

Консерватизм. Антологія / Упорядники Проценко О., Лісовий В. Київ, 1998.

Лібералізм. Антологія / Упорядники Проценко О., Лісовий В. Київ, 2002.

Мир Просвещения. Исторический словарь / Под ред. В. Ферроне и Д. Роша / пер. с фр. Москва, 2003.

Націоналізм. Антологія / Упорядники Проценко О., Лісовий В. Київ, 2000.

Патрушев А.И. *Германия в XX веке: учеб. пособие*. Москва, 2004.

Ревуненков А.Г. *Великая Французская революция*. Ленинград, 1989.

Сборник документов по истории нового времени. Буржуазные революции XVII–XVIII вв. / Под ред. В. Г. Сироткина. Москва, 1990.

Смирнов В.П. *Франция в XX веке*. Москва, 2002.

Тюлар Ж. *Наполеон, или миф о спасителе* / Пер. с фр. Москва, 1996.

Хеншелл Н. *Миф абсолютизма: перемены и приемственность в развитии западноевропейской монархии раннего Нового времени* / Пер. с англ. Санкт-Петербург, 2003.

Чубинский В.В. *Бисмарк: политическая биография*. Москва, 1988.

Шумпетер Й. *Капіталізм, соціалізм і демократія* / Пер. з англ. Київ, 1995.

Burns W.E. *A Brief History of Great Britain*. New York, 2010.

Coy J.P. *A Brief History of Germany*. New York, 2011.

Reeves T. *Twentieth-Century America: A Brief History*. New York, 2000.

State P.P. *A Brief History of France*. New York, 2011.